

Kiadja: A MAGYAR FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK egyelőre minden hó 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.

Szerkesztőség: Budapest, V. Ker., Sziget-utca 5/7. szám, IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria“ r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fel.

TARTALOM: Olvasóinkhoz! — Halkereskedelmünk jövője. Dr. Dobránszky Béla. — Tógazdaságaink rendbehozása. Rm. — Az életfeltételek befolyása a halakra. (II.) Dr. U. E. — Kérdések és feleletek. — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Hirdetések.

Olvasóinkhoz.

A „Halászat“-nak az 1920. év folyamán való további megjelenése érdekében az Országos Halászati Egyesület beadvánnyal fordult a földművelésügyi minisztériumhoz, mint a lap kiadójához s az országra nehezedett viszonyok hatása alatt felajánlotta, hogy a lap előállítási költségeinek felét fedezi. A földművelésügyi miniszter úr, méltányolva az egyesületnek ama hivatásszerű törekvését, hogy a halászat terén dolgozók között a feltornyosuló nehézségek ellenére is fenntartassék a szellemi kapocs, vállalta tárczája terhére a lapnak az adott viszonyokhoz alkalmazkodó módon való további megjelenését.

Az Országos Halászati Egyesület ajánlatát egyes tagjainak igazán lelkes módon megnyilatkozó áldozatkészsége tette lehetővé, a melylyel kapcsolatban a földművelésügyi miniszter úr elhatározásában megnyilvánuló jóakarát bizonyára a legnagyobb örömmel töltheti el a halászat minden barátját. Leghálásabb köszönetünkkel adózunk az úgy szeretetéről tanuskodó cselekedetükért.

A minden oldalról kényszerítő takarékossgot szem előtt tartva, a „Halászat“ tehát havonként egyszer meg fog ezentúl is jelenni. Szétküldése azonban csak a teljesen biztos címekre történik meg; igyekezzünk mégis elegendő számú feles példányt rendelkezésre tartani, hogy azokból esetről-esetre olyan jelentkezők igényeit kielégíthessük majd, a kik egyelőre posta útján nem kaphatják meg a lapot.

Reméljük, hogy az új esztendő nehézségei csak átmenetiek lesznek s azzal a kívánsággal kezdjük ez évfolyamot, hozza meg ez az év végre mindnyájunk számára azt a megnyugvást, a melyre az eredményes munkához oly nagy szükségünk van.

Béke velünk!

Halkereskedelmünk jövője.

A volt monarchia területén a haltermelés súlypontja Magyarországon és Horvátországban volt. A termelt hal nagy részben Magyarországon és főleg a fővárosban nyert elhelyezést, azonban gyakran tekintélyes quantumok jutottak Bécsbe, Németországba, Galiciába, sőt még Csehországba is.

A halértékesítés kérdésénél természetesen számításba kellett venni úgy a termelési viszonyokat, mint a fogyasztóhelyek igényeit, ami nem kevés körültekintést igényelt. A helyzet nyugodt megítélésére sokszor annál is inkább szükség volt, mert a hal könnyen romlandó és nehezen raktározható cikk lévén, ha valamely fogyasztóhelyen a szükségletnél nagyobb készletek mutatkoztak, sokszor előfordult, hogy a piacon hirtelen áresések következtek be, majd pedig áruhiány esetén sokszor rövid időre egészen rendkívüli árakról lehetett hallani.

A halnak, mint árúnak, romlandó természete azonban a termelőknél is sokszor hasonló bizonytalanságot okoz, mert ha a termelésben feleslegek mutatkoztak, ez a termelőknél szintén tulságos ijedelmet okozott, mert attól tartottak, hogy nem lesznek képesek a halat kellő időben értékesíteni. Különösen elősegíti az ilyen ijedelmet az a körülmény, hogy sok tógazdaság viszonyai megkövetelik, hogy a hal, tekintet nélkül a piaci viszonyokra, bizonyos időben elszállíttassék és az ilyen tógazdaságok aránylag kis mennyiségekkel is nagy áreséseket okoznak, mert minden áron tul akarnak adni készletükön. Mindehhez hozzájárul még az is, hogy a természetes vizek halászata nem egyenletesen juttat a piacra halat; a vízállások és egyéb körülmények szerint változó fogásokhoz képest, néha egyszerre nagy tömegű halat dob a piacra, máskor ellenben hetekig, sőt hónapokig semmit sem tud szállítani. Hozzá kell

míndehhez venni még azt, hogy úgy a termelési, mint a fogyasztói területek olyan nagy számuak, hogy azokat áttekinteni jóformán nem lehet. A magyarországi gazdaságok száma, Répássy Miklós egyik cikke szerint, nyolczvanra tehető. A Horvát-Szlavonországban fekvő nagy tógazdaságok termelőképessége ezekkel körülbelül egyforma, úgyszintén a csehországi, galicziai és stájerországi tógazdaságok is hasonlóan termelőképesek. Ezenkívül a természetes magyar vizek (Fertő-tó, Balaton, Velencei-tó, Szegedi-tó, a kunsági vizek, Alduna, Tisza) nagy quantumokat termelnek és ezekkel rendszerint meglepetésszerűen jönnek a piacra. Viszont a fogyasztás terén Magyarország, Ausztria, Németország, Galicia és Lengyelország jönnek számításba, ami az áttekintést nagyon nehezíti. Mindezek a körülmények már békeidőben is éreztették hatásukat és sokféle tájékozatlanságból eredő hibákra adtak okot.

Sokszor feltűnt a termelőknek, különösen nagyobb ünnepek idején, hogy a hal fogyasztói ára lényegesen magasabb volt a termelői árnál. Az illetők természetesen nem vették számításba; hogy a hal szállítása és a nagyobb alkalmakra való összegyűjtése milyen nagy költséggel és milyen raktári kezeléssel és fogyással járt. Sokan még ma sincsenek tisztában a termelői, nagykereskedői és fogyasztói ár közötti különbséggel és még a hatóságok is sokszor erősködnek azon, hogy valami „Kunststück“-kel hogyan lehetne a termelői és fogyasztói ár közötti különbséget kiküszöbölni. Az illetők ugyanis elfelejtik, hogy amíg a hal a termelőktől a fogyasztókhoz jut, addig azzal a kezeléssel, szállítással, hiányok bekalkulálásával és főleg a kicsinybeni eladással járó sok személyes munkára van szükség. Ez másnak sem kerül kevesebbe, mint a kereskedőnek, hanem egész bizonyosan csak többbe, mert aki valamivel csak alkalmilag foglalkozik, az mindig a legdrágábban felel meg feladatának, már csak a megfelelő gyakorlat hiánya miatt is. Emellett nem szabad elfelejteni, hogy a termelői és fogyasztói ár közötti különbségből a főrészt a szállítási költségekre és a kicsinybeni eladással foglalkozó sok kiskereskedő hasznára esik és ebből a legkevesebb marad a nagykereskedőnek, tehát a termelői árat csak a nagykereskedői árral szabad összehasonlítani és nem a fogyasztói árral.

Máskor viszont azt látjuk, hogy a kereskedelem kizárólag a saját szempontja szerint ítéli meg a helyzetet. A termelői árakat úgy le akarja szorítani, hogy a fogyasztók népszerűségét is élvezze, de egyúttal a maga hasznáról se mondjon le. Az ilyen kereskedelem nem veszi figyelembe a termelők termelési költségeit és hogy a hal árának is, a termelő megélhetésének érdekében arányban kell állania más cikkek (főleg a hús) árával, hanem a legkényelmesebb értékesítési módra támaszkodva és semmit nem engedve saját kereskedelmi hasznából, a termelőn akarja azt bekeresni, amit a halértékesítés terén elmulaszt. Pedig az kétségtelen, hogy a halat más élelmicikkek árával aránylagosan értékesíteni a kereskedelem feladata, de egyúttal kötelessége is. Mindezen látszólagos ellentétek és a viszonyokról való kölcsönös tájékozatlanság és tudatlanság ellenére a háború előtti időben a halkereskedelem, úgy ahogy, megoldotta a maga feladatát. Ennek az volt az oka, hogy addig nem voltak vámhatárok, a vasúti és postai összeköttetés a maihoz képest olyan ideális volt, hogy e mellett a gazdasági életben a kényelmesség jegyében is lehetett boldogulni.

Ezek a viszonyok azonban most alaposan megváltoztak. Ma a vasúti szállításnak és a postaforgalomnak

még a lehetősége is problematikussá vált, nemcsak gazdaságilag, hanem technikailag is. Ettől eltekintve azonban egészen új, eddig nem ismert akadályokkal kell most már a jövőben is számolni. Úgy a termelési, mint a fogyasztási helyeket új vámhatárok választják el és ezen vámhatárok kezelése olyan körülményes, hogy hozzávéve a valutáris nehézségeket, ma még ez a legtöbb helyen megoldhatatlan feladat elé állítja a kereskedelmet. Ezeknek az akadályoknak a fennmaradására többé-kevésbé számítani kell, habár tagadhatatlan, hogy e tekintetben az élet parancsoló követelményei ki fogják kényszeríteni a viszonyok megjavulását. Az akadályok teljes elhárításában azonban nem szabad bízunk.

Az új viszonyok a halkereskedelemre nézve is új viszonyokat teremtettek. Az új viszonyokat szemügyre véve, ki kell azonban emelni, hogy a halellátás kérdésében több egymással nem határos ország van vagy termelési, vagy fogyasztási szempontból érdekelve. Továbbá figyelmen kívül nem hagyható körülmény az, hogy a termelői helyek főleg Magyarországra, de ezenkívül Szlavoniára esnek, míg a fogyasztás leginkább az északi országokra jut, a mi azt jelenti, hogy Magyarországnak a halellátás kérdésében, részben mint termelőnek, jut fontos szerepe, részben pedig Magyarországot az általánosan v. lhatik fontossá, hogy a termelők a legrövidebb úton Magyarországon keresztül juttathatják haltermésüket a fogyasztási helyekre.

Ez a körülmény a mai viszonyok között, a mikor különösen Magyarországon a lakosság foglalkoztatásának minden módját meg kell ragadni és minden kereseti lehetőséget és módot ki kell használni azzal, hogy a világkereskedelemben az országot bekapcsoljuk, a halkereskedelemnek is kötelességévé teszi, hogy annak a szerepnek, a melyet eddig betöltött, a jövőben is meg tudjon felelni és meg tudja akadályozni azt, hogy ezt a szerepet más országok vegyék el tőle.

Az a körülmény, hogy a hal szállítása nagyobb távolságokra nagy költséggel és kockázattal van összekötve, különösen kedvező alkalmat nyújt arra, hogy Magyarország saját termését az északi országokban drágábban értékesítse és az ország szükségletét a déli országokból olcsóbban szerezze be, valamint arra, hogy külföldön elérhető magas árakkal az ország haltenyésztésének fejlődését előmozdítsa.

Ezt különösen ki akarjuk emelni. Az alapot a kereskedelemhez a termelés adja meg; a reális kereskedelemnek magától értetődő érdeke tehát, hogy a termelést oly terméknél, a melynek fogyasztási köre még szinte beláthatatlan mértékben növelhető — s ilyen a hal —, lehetőleg előmozdítsa; ezzel csak saját fejlődésének adja meg a lehetőségét. A jól fejlett és modern technikai és kereskedelmi készültséggel bíró kereskedelem nem fog soha arra törekedni, hogy kényelmes úton, a termelők rovására, szerezzen magának könnyű, de nem éppen biztos megélhetést, hanem meg fogja oldani azt a reál hátrulót s saját érdekében is álló feladatot, hogy a termelt hal mennyiség elhelyezésére piacot szerezzen és szervezzen a bel- és külföldön, nagy városokban és ha kell, a vidéken is.

A fődolog azonban az, hogy a halkereskedelem elérje azt a színvonalat, a melyen ennek a feladatának meg tudjon felelni, vagyis hogy a nemzetközi kereskedelemben részt tudjon venni. Ehhez nagyon fontos kellék az is, hogy a haltermelők a nemzetközi kereskedelem szokásait megismerjék és haltermésüket a kereskedelmi szokásoknak megfelelően, egyöntetű módokon és feltételek szerint adják el a vevőknek.

Mindezen feladatok megoldására a jó akaraton és a jó tanácsokon kívül tenni is lehet valamit. Jó volna például, ha a Halászati Egyesület egy olyan intézményt szervezne, amely megfelelne a kettős célnak, t. i. először a halkereskedelem lebonyolítása megkönnyítésének, másodsor annak, hogy a haltermelőket és kereskedőket a nemzetközi kereskedelmi ismeretekhez és a minden nap változó kereskedelmi helyzet ismeretéhez juttassa. Ilyen célnak, nézetem szerint, kitűnően megfelelne, ha az Egyesület minden hónap első hétköznapján, meghatározott órában *haltőzsdét* tartana és erről úgy a bel- és külföldi termelőket, valamint a kereskedőket is értesítené. Ezek a tőzsdenapokon a termelők és kereskedők vagy személyesen, vagy megbízottjuk útján vennének részt és úgy a vevők, mint az eladók a tőzsdenapot vezető egyesületi titkviselőnek bejelentnék, hogy mily mennyiségű halat akarnak eladni vagy venni és ezek az adatok nyilvánosan kifüggesztetnének. Az eladó és vevő nevét, valamint további felvilágosításokat a titkviselő kívánatra megadná, és a feleket egymáshoz utalná.

Ez az intézmény alkalmas volna arra, hogy a feleket a helyzetről tájékoztassa, úgy az árak, mint az egyéb viszonyok tekintetében, főleg pedig elejét vegye annak, hogy akár a termelők, akár a kereskedők bármely irányban túlzásokba eshessenek. Az intézmény az érdekelteknek a legnagyobb frissességgel adná tudtára havonként a viszonyokat és a helyzetet, ezáltal minden irányban a legjótékonyabb hatást gyakorolná.

Az a körülmény, hogy Magyarország a termelés tekintetében igen jelentős szerepet játszik, továbbá, hogy földrajzilag központi fekvése van a termelők és a fogyasztó országok között, mindenkor biztosítja, hogy ez az intézmény, még ha a szomszéd országok azt szintén megvalósítanák, mindenkor jelentős szerepet játszanék és mindenkor jelentős emeltyűje lenne a hazai haltenyésztés fejlesztésének.

A haltermelésnek és a halkereskedelemnek viszont meg kell szerezni az alkalmat a megfelelő mozgékony-ság, színvonal és versenyképesség elérésére, mert különben a szomszéd országok fogják magukhoz ragadni minden téren, a mi rovásunkra, a vezető szerepet.

Dr. Dobránszky Béla.

Tógazdaságaink rendbehozása.

Szegény embernek is nehéz a sora, hát még a szegény országnak. A hatusztendős veszített háborúnak legborzasztóbb következménye, hogy minden javainkból, értékeinkből kifosztottan állunk itt. Újra kell kezdenünk mindent. De ebből a megállapításból következik aztán az is, hogy további sorsunk attól függ, mennyire tudjuk magunkat gazdasági téren összeszedni.

Jelszavunk, az van már bőven. Kezdve a „romokon kell mindent újjáépítenünk” igazságától — fel a „termelés fokozása” nagy céljáig. De micsoda utat kell a kettő között megtenni! Keresztül kell esnünk elkerülhetlenül a romeltakarítás mindig nagy lelki erőt is igénylő keserves, fájó, közvetlen eredményt fel nem mutató dolgán, hogy a sikeres termelés alapjait ismét megvessük; a termelés fokozására csak ennek az alapnak biztosítása után gondolhatunk. A megpróbáltatások e rettenetesen nehéz idejében teljes összeroppanásunkat csak a minden téren való végsőkig megfeszített munka akadályozhatja meg.

Ilyen munka vár reánk a halászat terén is.

Nem akarunk itt egyelőre természetes vizeink halászatáról és oly elkerülhetlen rendezéséről, illetőleg e rendezés alapjául szolgáló törvénynek már a multban is szükségesnek ismert revíziójáról szólni, — arra majd a politikai tekintetben is nyugodtabb idők bekövetkezését kell megvárunk, — de rá akarunk mutatni a halászati termelés amaz ágazatára, a melynek területén percnyi mulasztás nélkül nekifeküdhünk az annyira szükséges munkának: ez a tógazdaság.

A tógazdaságok mutatják legkifejezőbb módon azt, hogy a halászat a régi ősfoglalkozásból öntudatos termeléssé vált. A tógazdaságokban magunk teremtjük a hal életfeltételeinek legmegfelelőbb viszonyokat, a termelés eredményét előre számíthatjuk, annál tehát az *emberi munka, az emberi közreműködés* épp oly *jelentős tényező*, mint pl. akárminő mezőgazdasági termelésnél.

Ez az emberi munka két fő részre oszlik a tógazdaságoknál: egyik a berendezés létesítése s fenntartása, a másik a tulajdonképeni tenyésztés, a szorosabb értelemben vett üzemi munka.

Az első, magától értetődőleg, az alapja minden továbbinak, mert csak megfelelő s jó karban tartott berendezésű tógazdaságban folyhat megfelelő üzemi munka.

Ezt az igazságot azonban, sajnos, vagy nem látja be, vagy hamar elfelejti a tógazdák nagy része.

Talán nem csalódunk, ha ennek okát legfőképen abban látjuk, hogy a berendezésre és a fenntartásra vonatkozó munkák mind *műszaki* természetűek s így az üzemmel foglalkozó gazdára nézve bizonyos tekintetben idegenszerűek.

A berendezést nem is lehet csak megfelelő műszaki ismeretekkel bíró egyénekre bízni. Nálunk e tekintetben messzemenőleg gondoskodott az állam a gazdák igényeinek kielégítéséről, mert hiszen külön szakhivatalt tart fenn, a melynek közérdekű feladatai közé tartozik a tógazdaságok tervezése is mindazok részére, a kik ez irányban a földművelésügyi minisztériumhoz fordulnak. A mint azonban a tógazda a berendezett tógazdaságot átveszi s az üzemet megkezdi, annak jó karban tartása elsősorban az ő gondja.

A műszaki szakemberek szomorúan állapítják meg már régen, hogy a magyar ember általában nem nagy kedvvel teljesíti ebbeli kötelességét, sőt a legtöbbször egyáltalában nem teljesíti. Talán sehol sincs annyi elhanyagolt árok, mint ebben az országban és ki ne ismerné a gyakorlatából azt a tipikus feleletet, a melyet ama bizonyos öreg emberektől rendszeren kap, a mikor azt kérdi tőlük, hogy „mikor is tisztogatták ezt az árkot legutoljára?” — „Akkor, a mikor megásták!”

Hogy az öntözésekkel sem tudtunk, minden igyekezet mellett sem, nagyobb eredményeket elérni, annak is egyik főoka, hogy a berendezés fenntartása mondott legtöbbször csődöt.

Régebbi tógazdaságainknál nem egy helyütt mutatkoztak már a háború előtt is az elhanyagolás jelei, most aztán, amikor hat esztendő óta hiányzott a munkás kéz minden produktív termeléshez, nem csoda, ha igen sok a teljes elvadultság állapotába jutott. Ennek az állapotnak a bekövetkezését bizony nagyban elősegítette még az is, hogy a háborús konjunktúra mellett az elvadultság következtében még sok egyéb kedvezőtlen tényező közbejött miatt megcsökkent hozamok mellett is, a pénzügyi eredmény jó maradt.

Csakhogy itt-ott kezdik már észrevenni, hogy a dolog így tovább nem mehet. A legégetőbb teendőkre akarjuk az alábbiakban a figyelmet felhívni.

I. A tógazdaság vízvezető árkaiknak elhanyagolása legelsősorban kezdi magát megbosszulni.

A mi viszonyaink e tekintetben általában is nehezek. Tógazdaságaink legnagyobb része aránylag csekély lejtésű területeken létesült. Kis esésnél, tudjuk, milyen nehéz a tavak teljes víztelenítését elérni: nemcsak a vízvezető árkoknak kell teljes méretükben, gondosan kiegyenlített, a lecsapoló zsilip felé lejtő fenékekkel kiépítve lenni, hanem a tó vizét magába fogadó külső árok vízemésztő képességének is teljes épségében fenn kell állania.

A tó építésénél a belső vízvezető árkokból rendszerint csak a tó legmélyebb vonalán húzódó ú. n. fölcsapoló árok készül el; az ahhoz tartozó *árokhalózatot* legcélszerűbb, ha a tó üzembevétele után, az első lecsapolás idejében ássák meg; a tóban visszamaradó vízállások mutatják legjobban, hogy e hálózat egyes ágait merre kell vezetni: azoknak a pocsolóknak mind el kell tűnniök.

A vízvezető árokhalózatához csatlakoznak a töltések mentén húzódó anyagárkok is, a melyekből a töltésekbe való föld került ki. Nagyon vigyázni kell már az építkezésnél, hogy ezeket az árkokat a kubikos munkások kényelemszeretete el ne rontsa; az árkok fenekének feltétlenül határozott eséssel kell a lecsapoló zsilip felé bírnia s ott, ahol több földre van a töltés számára szükség, azt csak az anyagárok szélesebbre vételével kell kitermelni, de sohasem mélyebbre ásásával, mert különben helyenként állva marad benne a víz. Mindezek az árkok a lecsapoló zsilip előtt az ú. n. *halágyba* futnak össze. A halágy feneké a lecsapoló zsilip küszöbével egy szintben van s így, ha a zsilipet teljesen kinyitjuk, a víz a halágyból is teljesen lefuthat.

Hogy a vízlevezetés tényleg ilyen kifogástalanul legyen eszközölhető, az az alapfeltétele annak, hogy a tógazdasági üzem egyik legfőbb munkája: a *tó lehalászása* — a termés betakarítása — símán, gyorsan, biztosan s lehető kevés költséggel legyen végezhető. Ha a víz lefutásának a tó teljes kiürüléséig nincs semmi akadálya, akkor a lecsapoló zsilip záródeszkáinak — barátságos nyitásával — fokozatos nyitásával a tó vízszíne fokozatosan süllyed addig, míg a halászához hozzáfoghatunk. A lehalászás menete szerint tovább apasztjuk a vizet, míg aztán már csak az árkokban s a halágyban van, végül onnét is lefut, de akkorára már össze is szedtünk minden halat. Most aztán végig kell vizsgálni a tavat s a hol elmaradó pocsoló van, annak vizét feltétlenül be kell vezetni a legközelebb fekvő vízvezető árokba s az esetleg benne rekedt halakat is össze kell szedni. A vízlevezetés a tófenék lágú iszapjában egyelőre talán csak kapával húzott barázdák segítségével lehetséges, mihelyst azonban a fenék kissé felszikkadt, azonnal hozzá kell fogni az árkok általános tisztogatásához s a barázdákkal megjelölt nyomokon a szükséges új árkok megásásához.

Mindez, a lehalászás síma elvégzése s utána a vízvezető árokhalózat kitisztogatása, illetőleg kiegészítése csak úgy lehetséges, ha, a mint már előzőleg is jeleztük, a tó vizét magába fogadó külső árok is teljesen rendszerben van.

Magától értetődik, hogy e tekintetben a lecsapolás lehetőségét már a tervezésnél a leglelkiismeretesebben vizsgálni kell. Különösen szem előtt tartandó azonban az, hogy ennél az ároknál már rendszerint *idegen érdekeltiségről* is szó van, azokról az alsóbb birtokosokról, a kiknek területeit az árok érinti; az árok jó karban tartása tehát nemcsak a tógazdaság tulajdonosától

függ, hanem a vízjogi törvény rendelkezése szerint általában a parti birtokosoktól. A tógazdaság vízjogi *engedélyokiratának* mindenestre szabatosan tartalmaznia kell azt a különleges kötelezettséget, a mely e tekintetben magára a tógazdaságra hárul, pl. hogy a lecsapoló zsiliptől lefelé számítva mily szakaszon tartozik az az árkot rendszerben tartani. Ennek a kötelezettségének igyekezzék a tógazdaság mindig a legkifogástalanabban eleget tenni már csak azért is, hogy az árok további szakaszának rendbentartását, a törvény értelmében, az illetékes közigazgatási hatóság útján szorgalmazhassa s követelhesse.

Ennek az ároknak az elhanyagolása ugyanis, hacsak nem oly szerencsések a viszonyok, hogy elég nagy esése van, lehetetlenné tesz minden munkát, melylyel a feljebb eső tó vizének teljes lefutását akarjuk elősegíteni. A víz megáll a tófenéken, hiába van nyitva a zsilip. Abból a sekélyen elterpeszkedő vízből pedig kiszedni a bent levő halakat vagy egyáltalán nem lehet, vagy csak olyan kínos, keserves munka árán, a melyre a tógazda ugyancsak ráfizet. Még jó szerencse, ha a végeérhetlen piszmogás közben rá nem szakad a tél s termésének jó része ott nem vész a felkavart híg iszapban. A tó árokhalózatának tisztogatásáról, kiegészítéséről, a tófenék kitarításáról ilyen viszonyok mellett természetesen szó sem lehet. Egy-két esztendő elég, hogy az árkoknak a nyomuk is eltűnjék. A tó rohamosan vadul, benövi a gyékény, nád stb. s a haltermés éppen olyan mértékben csökken, fogy.

Ha már most elgondoljuk, hogy nálunk a béke idejében se nagyon erőltették meg magukat tógazdáink az árkok rendszerben tartását illetőleg, most pedig a szerencsétlen háborús évek alatt, tehát legalább is öt év óta legtöbb helyen a szó szoros értelmében egyetlen kapavágás sem esett a tavak körül, nem lephetnek meg senkit a tógazdaságainkban mind gyakrabban észlelhető vigasztalan állapotok. Valóban itt a tizenkettedik óra, hogy a dolgot tétlenül ne nézzük tovább.

A tó vizét befogadó külső ároknak az idegen érdekekkel kapcsolatban való rendbehozatala azonban a tógazdaságnak nemcsak saját üzeme szempontjából fontos. Még, ha elég nagy esése is van ennek az ároknak, illetőleg a tó alatti területnek arra, hogy a tóból minden víz lefuthasson, még akkor is megfelelő vízemésztő képességgel kell bírnia, mert különben a tóból lebocsátott víz nem fér el medrében, kiönt s az alább fekvő parti birtokosoknak kárt okoz, vagy legalább is ürügyet ad arra, hogy a tógazdaság ellen panaszt emeljenek. A perlekedés pedig bizonyára elég kellemetlen dolog magában is, hát még ha aztán kártérítési kötelezettségekkel végződik! Hogy ezt elkerülje, a tógazda a vizet csak olyan mértékben bocsáthatja le a taváról, a milyen mértékben azt az idegen birtokokon átvonuló befogadó árok kár nélkül tovább tudja vezetni; ha aztán az árok be van növe, el van iszapolva, akkor bizony vagy nagyon korán kell a lebocsátáshoz hozzáfognia, a mikor a tenyésztésnek egyáltalán nem válik hasznára a tó apasztása, vagy pedig megkockáztatja azt, hogy a lehalászással megkésik s a téli fagy esetleg teljesen megakasztja munkájában. Mind ez tehát a tógazda legfőbb gondjává teszi, hogy ezek a befogadó árkok a vízjogi törvény rendelkezései szerint jó karban tartassanak. A mint már említettük, e tekintetben az engedély okiratában rá rótt kötelezettségének kell mindenekelőtt példaadón eleget tenni.

A vízjogi engedélyokirat egyáltalán nemcsak arra való, hogy azt a fiókba vagy irattárunkba elzárva, mint

a tógazdaság alapokmányát megőrizzük. Ellenkezőleg, mentől gyakrabban elő kell azt vennünk, hogy sohase feledkezzünk meg azokról a kötelezettségekről, a melyekkel víziművünk kapcsán a törvény szerint harmadik személyek érdekei iránt tartozunk. A törvény egész általánosságban is igen szigorúan megállapítja, hogy minden vízimű felelős az okozott kárért. (1885. évi XXIII. törvényczikk 50. §.) Ez a felelősség csak fokozódik, ha az az engedélyokirat rendelkezéseinek meg nem tartásával kapcsolatos.

Kárt okozhat a tógazdaság másoknak azon a már említett eseten kívül, hogy a víz rohamos lebocsátásával az alsó területeket előnti, azzal is, hogy a szomszédos területeket a duzzasztott tó szivárgó vize nedvessé teszi; ennek megakadályozására szolgálnak a tó s az idegen területek között vont olyan övárkok, amelyek a szivárgó vizeket felfogják és kár nélkül levezetik. Hogy ezek az övárkok megfelelő jó karban legyenek s feladatukat csakugyan teljesítsék, arról gondoskodni természetesen szintén a tógazdaság tulajdonosának a kötelessége. A hanyagság itt is vízrendőri perrel, kártérítési kötelezettséggel bosszulja meg magát. *Rm.*

(Folyt. köv.)

Az életfeltételek befolyása a halakra.*)

II. A halak testalakjának változása.

Nemcsak a halak színe, de külső alakja is az életviszonyok szerint fejlődik különbözőképpen; igaz, hogy itt nemcsak a környezetnek, hanem főképpen a táplálék minőségének és mennyiségének van döntő szerepe és pedig a test nagyságán kívül a *formára* is a táplálkozásnak van a legnagyobb befolyása.

A mi a halak nagyságát illeti, általában azt mondhatjuk, hogy minél *nagyobb darabokból* áll és minél bőségesebb a táplálék, annál nagyobbra nő a hal. A táplálék *bősége* és a növekedés között oly természetes az összefüggés, hogy ezzel tovább foglalkoznunk fölösleges. Annál inkább tárgyálnunk kell a haltáplálék *nagyságának* a befolyását.

Ez az éppen, a mit *Schiemenz* régóta hangsúlyoz, de most fejt ki a legvilágosabban. Régebbi közleményeiben csupán azt állította, hogy a halak fő tápláléka nem a plankton, a mely többnyire nagyon apró, jórészt mikroszkópikus nagyságú élő lényekből áll, hanem a parti- és a fenékfauna, mely többnyire szabad szemmel jól látható, tehát nagyobb fajta élő lényekből tevődik össze. Ezt az utóbbi táplálékot kedvelik a halak leginkább s a planktonra csak akkor fanyalodnak, ha más nincsen elegendő mennyiségben. Ezt az állítást a gyomortartalomra vonatkozó vizsgálatok eredményei fényesen igazolták. Most rámutat a tény gyakorlati szempontból igen fontos következményeire is: *az apró táplálékot fogyasztó halak kicsinyek maradnak, a nagyobb fajta haltáplálék viszont nagyra növeli a halakat.*

A tipikus plankton-evők, pl. a szélhajtó küsz és a stint (*Osmerus eperlanus*, nálunk nem él) apró hal-fajok. Ámde az utóbbi bizonyos helyeken: a Haffokban és nagy folyamok alsó folyásaiban jelentékenyen nagyobbra nő, úgyannyira, hogy halászok külön fajnak tartják ezeket a példányokat. Ez tévedés, de az viszont igazság, hogy *ezek a nagytránövő stintek nem plankton, hanem a bolharákot (Gammarus) és a mysis nevű*

rákot eszik: mindkét haltáplálék igen tekintélyes nagyságú a planktonhoz képest. De eszik saját fajrokonait is, szóval ragadozók lettek.

Egy orosz biológus, aki *Schiemenz* intézetében dolgozott, megállapította azt is, hogy az az apró pontyivadék, mely nagyobb fajta táplálékot kap, hamarosan túlszárnyalja növésben azon testvéreit, melyek csak apró táplálékhoz juthatnak.

A pisztráng, mely hegyi patakokban él s a gerinczelen vízi faunát fogyasztja, kicsi marad, míg azok a fajrokonai, melyeknek módjukban van a ragadozó életmódra, nagyra növekednek. A tengeri pisztráng és tavi pisztráng, *Schiemenz* szerint, ragadozó halakká vált sebespisztrángok. A dévér is ott fejlődik csak nagyra, ahol a neki megfelelő nagyobb fajta fenékfaunából táplálkozhatik. Olyan tavakban, ahol a planktonra és az Alona-rákokra van utalva, kicsi marad, bár nagy számmal lehet jelen, de az egyes példányok ritkán érik el az egykilós súlyt is. A vörösszárnyú konczer kicsi marad, ha — mint rendesen — növényi táplálékkal él; nagyra csak akkor nő, ha nagyobb fajta állati táplálékhoz, leginkább csigákhoz juthat.

A vágódurbincot 28—32 cm. hosszú példányokban *Schiemenz* csak ott találta, ahol bőségesen táplálkozhatott ez a faj a *Corophium* nevű rákkal.

Ismeretes, hogy mily nagy különbség van a jól táplált és a koplaló halak között a testarányokat illetően. Bőségesen táplálkozó halak természetesen gyorsabban növekednek, úgy hogy hároméves korukban már sokkal nagyobbak, mint a táplálékban szegény vizekben élő testvéreik. Legjobb példa erre nézve a pisztráng. Az ú. n. kövi pisztrángról (*Steinforelle*), melyet világos, tarka színe és aprósága miatt azelőtt külön fajnak is tartottak, bebizonyult, hogy nem más, mint közönséges sebespisztráng, mely gyenge táplálkozási lehetőség következtében apró marad. Tudjuk azonban, hogy a táplálékban gazdag vizek halai nemcsak gyorsan nőnek, de testük formáján is meglátszik a jól tápláltság. Hátuk magas, vagy legalább is húsos, fejük aránylag kicsi, szemek szintén. Rosszul táplálkozó halakra viszont jellemző a nagy fej, nagy szemek, az alacsony vagy sovány hát. A dévérek közt akadnak elég gyakran egészen sovány, szinte éles hátú („*Messerrücken*“) példányok. Ezekről le lehet olvasni élettörténetüket. Valamikor jobb napokat éltek át, nem túlnagy tavakból származnak, hol elegendő, megfelelő fenékfauna volt. Emellett szól az a tény, hogy ezek a dévérek elég nagyok. Ha állandóan rosszul táplálkoztak volna, akkor nem is nőhettek volna ilyen tekintélyes nagyságra.

Nagyon fontos ez a megállapítás *Schiemenz* szerint. Azt lehetne hinni, hogy a hal súlyából és nagyságából annak jó vagy rossz növekedésére lehet következtetni. Ily czélból némelyek a hal súlyát és hosszúságát viszonyszámokban fejezték ki, abban a hitben, hogy sikerül az egyes fajokra megállapítani a jó, normális és az elégtelen táplálkozásra és növekedésre jellegzetes viszonyszámokat. *Schiemenz* is próbálta ezt, minden halmak, melynek gyomortartalmát vizsgálta, megmérte súlyát és hosszúságát, de később rájött, hogy ez adatokból nem lehet semmit sem megállapítani. Vadhalaink silány táplálkozás mellett is megtartják általában rendes formájukat, a testhosszúság és súly viszonya normális marad, *csak lassan nőnek*. A melyeknél nem így van, azok a feltűnően sovány, ú. n. koplaló halak („*Hungerfische*“, „*Hungerform*“), tehát olyan halak, melyek régebben fiatalabb korukban jól, vagy legalább is normálisan táplálkoztak és növekedtek s *csak később jutot-*

*) L. az I. részt a „Halászat“ 1919. december 15-én megjelent számában.

tak kedvezőtlen helyzetbe. Bármily hiányos lett is a táplálkozásuk később, kisebbek természetesen nem lehetnek az ilyen halak, mert csontvázuk ezt lehetetlenné teszi, csupán lesóványodnak, de ez azután ugyancsak alaposan megtörénik. Ilyen lesóványodott dévérekről fentebb volt már szó. *Schiemenz* olyan tavakban talált ilyeneket, a hová pontyokat telepítettek be, melyek a dévérnek erősebb konkurrencsei a táplálkozásban. De akadt ilyen koplaló dévérekre oly esetekben is, midőn az árvíz kedvezőbb helyekről rosszabb táplálkozási viszonyok közé, silány vizekbe sodorta a dévéreket s ezek visszatérni nem tudtak.

Érdekes végül az úszószárnyak alakjának és nagyságának változása is egyes halfajoknál. *Schiemenz* megfigyelése szerint a nyugodt, kisebb vizekben élő halaknak hosszú, hegyes úszószárnyaik vannak, a nagy és hullámzó vizekben tartózkodó ugyanazon fajoké ellenben rövidebbek és kerekdedek. Különösen feltűnő dolog ez a dévéren. A kisebb és kevésbé hullámzó vizekben élő példányok mellúszói hátrasímtva oly hosszúak, hogy a hasúszók tövében túlnyúlnak egy jó darabon. Ezt nagy és hullámzó vizekből való dévéreken sohasem lehet tapasztalni, sőt ellenkezőleg a mellúszók hegye hátrasímtva olykor el sem éri a hasúszók tövét, és alakja kerekdedebb, hasonlít az ezüstös balin mellúszójához, úgy hogy a két faj ezen az alapon meg sem különböztethető.

Schiemenz tovább is meggyézi, hogy a farkúszók között is különbség van, amennyiben az alsó karéj a felsőhöz viszonyítva rövidebb az erősen hullámzó vizek halain, mint azokon, melyek csendes vizeket laknak. A tudós halászbiológus bizony reméli, hogy az idők folyamán pontos megfigyelések egész sereg apróbb-nagyobb különbségeket fognak kideríteni halainkon, melyekből következtetni lehet azok életmódjára és tartózkodási helyükre. Ilyen irányú megfigyelésekre buzdítja az ichthyologusokat, hogy különösen a halak vándorlásának problémáit vigyék közelebb a megoldáshoz.

Dr. U. E.

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Kérdések.

1. A szíkjávitásra vonatkozó tanulmányaim kapcsán sokszor jutottak az eszembe a szikes és sós tavak és barák: be lehetne-e azokat halasítani s minő halfajttal? Mert úgy tudom, hogy — legalább az általam látott szíksós tavakban nem élnek meg a mi édesvízi halaink. Az olyan nagy tavakról, minő a Palicsi-tó, vagy a szegedi Fehértó, tudom, hogy a mi édesvízi halainkkal népesek, no meg az újabban létesült sziki mesterséges halastavak is; de pl. az orosházi Gyopáros-tóban vagy a Harkai-tóban tudtommal nincsenek halak.

Békéscsaba.

Dr. Zs. E.

Feleletek.

1. A szíkes vízben általában igen jól megélnek a halak. Hogy egyes kisebb ilyen természetes tavakban nincs hal, annak sokféle oka lehet. A legtöbbször az, hogy a tó nemrégiben teljesen kiszáradt; ez elég gyakran megcsúsz az ilyen vizekkel, mert rendszeresen csak gyűlevész vizek s élő víz nem táplálja azokat. Ha aztán ismét megtelnek, a hálal való újra benépesedésükhöz, a mi csak véletlen folytán történhet meg, pl. hogy valami vadmadár más vízből eleven halikrát visz át, mindenesetre hosszabb idő kell.

Hogy az ilyen vizek alkalmasak-e mesterséges halasításra, azt előzőleg tüzetesebb vízbiológiai vizsgálattal lehetne megállapítani. Ha valamely szikes tóban megtaláljuk a haltáplálékul szolgáló alsóbb

rendű állati s növényi apró szervezeteket, akkor a siker reményével vihetjük abba a víz természetének egyébként megfelelő halfajttal, nálunk legfőképpen a pontyot. Természetes, hogy az ilyen vállalkozásnál számolni kell azzal, mennyire állandó az illető víz s nincs-e kitéve nyáron a kiszáradás veszedelemének. Legjobb egyébként, ha adott esetben a földművelésügyi minisztériumhoz fordul szakértő kiküldéséért.

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

A földművelésügyi miniszter köszönete. Előző számunkban közöltük, hogy a földművelésügyi miniszter urat hivatalba való lépése alkalmával egyesületünk üdvözölte. Erre az üdvözlésre a miniszter úrtól az elnökséghez most a következő válasz érkezett:

„Öszintén köszönöm azokat a meleg szavakat, a melylyel a t. Egyesület földművelésügyi miniszterre történt kineveztetésem alkalmával üdvözölni szíves volt.

Biztosíthatom a t. Egyesületet, hogy mindig örömmel fogom megragadni az alkalmat arra, hogy t. Egyesületnek a magyar halászat emelését célzó törekvéseit előmozdíthassam. *Rubinek s. k.* (S.)

A „Halászat” előállítási költségeire aláírt újabb adományok (l. „Halászat” 1919. december 15-1 számát):

10 br. Inkey Pál 3000 K, 11. Meller Henrik 1000 K, 12. Scheiber József 200 K, 13. Isgum Károly 100 K, 14. Weinberger Vilmos 100 K, 15. Yilling József 50 K, 16. Kurucz István 24 K.

A titkárság.

Az Országos Halászati Egyesület t. tagjait kérjük, hogy tagdíjukat ne a szerkesztőségbe küldjék, mert akkor azt esetleg előfizetésként számoljuk el, ami zavarra ad okot, hanem a következő címre: *Kutner Kálmán* egyesületi pénztáros, *Budapest, V., Sziget-u. 5. sz.*

A tagsági díj egy évre 6 K, alapítói díj legalább 100 K.

a) **Alapító tagdíjat** befizette 1919. február 1. óta: Borsos György, Eisenbacher József, özv. Isgum Ádámné és fiai, Köpödy Lajos, Kuttner Kálmán, Lambert Antal, Oberfrank Antal, Simonffy Gyula, Techet Róbert, Végh János.

b) **Rendes tagsági díjat** fizettek: Balázs József (1919.), Bali Balázs (1919.), id. Barát István (1919.), Barna László (1919.), Bauer József (1919.), Benke József (1919.), ifj. Benke József (1919.), Benke Mihály (1919.), Boró Gábor (1919.), Boró Pál (1919.), Boros Jenő (1919–21.), Borsodi tiszai h. t. (1918–19.), Csányi József (1919.), Csikász Mihály (1919.), Danita János (1919.), Donka István (1919.), Érd-dunaegyházi h. t. (1919–20.), Fazekas János (1919.), Fodor Ferenc (1919.), Fodor Gáspár (1919.), Francisci Árpád (1919.), Gestetner Salamon (1919.), Goldstein Adolf (1919.), Grosz Mózes (1919.), Gulyás Antal (1919–22.), Gyárfás Béla (1919.), Győri Gyula (1919.), Győrvidéki h. t. (1919.), Hegedűs Zsigmond (1919.), Heincz Frigyes (1919–20.), Horváth Lajos (1919.), Jáhl Jenő (1918–19.), Isgum Ferenc (1919.), Kovács Péter (1919.), Kovács József (1919–20.); Kiss Mihály (1919.), Kohn Sándor (1919.), Krámer Bernát (1921.), dr. Krasznay Vilmos (1919.), Kurucz István (1920.), Lévay Máttyás (1919.), Maszlag György (1919.), Maszlag János (1919.), Maszlag Pál (1919.), Mayer József (1919.), Menczer Balázs (1919.), Muladi Imre (1919.), Muladi János (1919.), Mazsorki Mihály (1919.), Orosz Antal (1919.), id. Pozsár András (1919.), ifj. Pozsár András (1919.), Pozsár Ferenc (1919.), Procs Henrik (1919.), Répási Lajos (1919.), Schrött Ede (1919.), Simon Károly (1919–21.), Samu István (1919.), Soroksári dunaági h. t. (1918.), Székér Károlyné (1919.), Szepe János (1919.), Szab. osztrák-magyar államvasúttársaság (1920.), Szepe Károly (1919.), Szűrszabó Denes (1919.), Tatár Sándor (1919.), dr. Tormay Géza (1919.), özv. Tiringner Istvánné (1919.), Usléber Antal (1919.), Vincze István (1919.) Vízkeleti Pál (1920–22.) Voll Antal (1919.).

Hálóanyag kiutalása. Lapunk 1919. február 15-iki 3.—4. számában közzétett kimutatáshoz folytatólag jelezzük, hogy azóta hálóanyag kiutaltatott az *Orsz. Halászati Egyesület* útján még a következőknek:

1. *Varga Mihály szegedi hálógyárosnál*: 1. Filipovits Ida (Szöllőskő) 30 kg. — 2. Csongrádi kishalászok 30 kg. — 3. Velencei halgazdaság (Velence) 20 kg. — 4. Jankovich-Bécsán urad. (Buzsák) 10 kg. — 5. Kohn Sándor (Tokaj) 25 kg. — 6. Danita Jánosné (Újpest) 20 kg. — 7. Berle Géza (Arad) 40 kg. — 8. Gere József (Szigetszentmiklós) 65 kg. — 9. Labár János (Nes mély) 30 kg. — 10. Ilés József és Lajos (Adony) 65 kg. — 11. Köpödy Lajos (Esztergom) 60 kg. — 12. Áts Mihály (Tolnanémedi) 10 kg. — 13. Bitter Béla (Esztergom) 30 kg. — 14. Ifj. Baráth István (Ókéske) 40 kg. — 15. Velencei tógazdaság (Velence) 300 kg. — 16. Csikász

Mihály (Ókéske) 20 kg. — 17. Corchus Béla (Budapest) 300 kg. — 18. Finster Ferencz (U pest) 50 kg. — 19. Fekete György (Gönyű) 30 kg. — 20. Lováti Ferencz (Ráczalmás) 80 kg. — 21. E. srich F. és társai (Soro sár) 40 kg. — 22. Nagy Lajos (Mócsa) 18 kg.

II. *Szegedi Kenderfonó gyárnál*: 1. Özv. sgum Adámné (Tolna) 30 kg. — 2. Bagó István (Drágszél) 10 kg. — 3. Boros Jenő (Budapest) 3 kg. 4. N. Molnár Károly (Tiszabura) 10 kg. — 5. Isgum Rezső (Tolna) 10 kg. — 6. V. Kiss Lajos (Kunmadaras) 20 kg. — 7. Láposy Mihály (Nagytetény) 3 kg.

III. *Hirschfeld Armin debreczeni kötélgyárosnál*: 1. Grosz Mózes (Geberjen) 60 kg. — 2. Goldstein Adolf (Debreczen) 40 kg. — 3. Id. Szondi János (Tiszadob) 15 kg. — 4. Lambert Antal (Budafok) 12 kg. — 5. Volenszky Kálmán (Nagyszőlős) 30 kg. — 6. Simon Pál (Kisköre) 40 kg. — 7. Harstein Lőrincz (Tiszadob) 40 kg. — 8. Rozman Károly (Tiszaújlak) 25 kg. — 9. Kramer Bernát (Tiszadada) 40 kg. — 10. Siró József (Halábor) 20 kg. — 11. Kiss Imre (Esztergom) 25 kg. — 12. Mórincz András (Győrtelek) 20 kg. — 13. Klein Sámuel (Tiszalucz) 40 kg. — 14. Janovits Jakab (Zetény) 25 kg. — 15. Maskán Adolf (Dunacsun) 20 kg. — 16. Zsigmond István (Dunakiliti) 10 k. — 17. Csoma János (Orös) 15 kg. — 18. Szekeres B. István é társai (Nagykörös) 20 kg. — 19. Gál Ferencz (Eszény) 20 kg. — 20. Tiszaszalkai halászok (Tiszaszalka) 50 kg.

IV. *Dákits és társai kötélgyártó cégénél Szegeden*: 1. Bitó Ferenczné (Szeged) 80 kg. — 2. Hangai József és társai (Arad) 0 kg. A fentiek szerint tehát ez alkalommal kiutatott Varga cégénél 1313 kg., a Szegedi Kenderfonógyárnál 86 kg., Hirschfeld cégénél 567 kg. és Dákits cégénél 140 kg., együttesen végösszegben 2106 kg. hálóanyag.

További kiutalások már nem az egyesület útján történtek.

(—gh.)

VEGYESEK.

Dr. Steindachner Ferencz †. Mult év december 10-én halt meg Bécsben 86 éves korában *dr. Steindachner Ferencz*, a híres osztrák ichtiologus. Az elhunyt annak idején a bécsi udvari muzeum természetrajzi osztályának volt igazgatója; ez osztály nagyszerű hal gyűjteményében tükröződött vissza vezetőjének speciális előszeretete a zoologia emez ágazata iránt.

A halak természetes színének megörökítése. Az Országos Halászati Egyesület már régebben elhatarozta a Magyarország halrajznak felkutatására s felderítésére irányuló munkát. (L. „Halászat” 5. számát.)

E nagy munka végrehajtásához azonban, szerintem, nem elég csak a különböző halpéldányok összegyűjtése s meghatározása, hanem igen fontosnak tartanám, hogy ha azokat a példányokat a *természetes színeikben is meg lehetne örökíteni.* Igen jól ismert tény, hogy a halak a különféle konzerváló szerekben szép színüket mihamar elveszítik, tegyük azokat akár alkoholba, akár formalinba, vagy akárminő másféle, erre a célra szolgáló oldatba. A képen való festés, a különféle színes nyomással előállított ábrák és nehézséges, költség s, mert az ábrázolandó anyag igen gyorsan romlik, de nem is teljesen természetű.

Van azonban már oly eljárásunk, a mely a legkényesebb kivánalmagnak is megfelel s ez a *színes fényképezés.* Két igen fontos dolgot egy csapás: a old meg: megörökíti az illető hal le pontosabb rajzát s visszaadja a leggyengébb színárnyalatokat is a legnagyobb pontossággal, a halnak tehát igazán természetű képét adja.

Ha a színes fényképezést alkalmazzuk, úgy bármily nagy anyagot a lehető legrövidebb idő alatt fel lehet dolgozni, még pedig a helyszínén, akkor, mikor a hal éppen a hálóba kerül s így még egészen friss állapotban van s a romlás vagy bomlásnak legcsekélyebb nyoma sem mutatkozik rajta, ami színét befolyásolhatná.

A színes fényképfelvételeknek még egy igen nagy előnyük is van, t. i., hogy azokat a természetes színekben igen könnyű vetíteni, mi által igen nagy halgató közönségnek lehet egyszerre bemutatni s így tanítási czélokra is kitűnően fel lehet ezeket a képeket használni.

Ezen eljárással azonban nemcsak a halaknak maguknak a színű képét lehet visszaadni, hanem a különféle táplálékukat is meg lehet örökíteni, a mi szintén igen nagy fontossággal bír.

A vizekben élő különféle állati szervezetek s növények, mind hozzájárulnak a halak életfenntartásához, minek folytán, ha Magyarország halrajzát behatóan akarjuk tanulmányozni, úgy ezen állati szervezetekről s növényekről is kellene pontos színes képekkel rendelkezünk.

Jekelfalussy Pál.

A Fertő-tóról a mult év november havának elején még sok ponty került ki Bécsbe; a hónap vége felé azonban már teljesen megszűnt a felvitel, mert a magyar kormány a kivitelt megtiltotta.

Mértéken alóli halak fogását panaszolják sok helyen; csak az a baj, hogy a halászok egymást vádolják. Nagyon jó volna, ha a hatóság kissé fokozottabb figyelemmel kísérné ismét a p. aczokat. A dolog annál veszedelmesebb, mert most nincs az apró hal, a mit értékesíteni nem lehetne. Ez a baj különben, úgyátszik, általános; a brandenburgi halászegyesület nyári közgyűlésen is arról s ólt a panasz, hogy a német halászok kapzsísága olyan állások fogásában nyilvánul, a melyekből 20—24 drb nyom 1 kg-t. A berlini halpiacz is el van árasztva mértéken alóli anyaggal.

A hal külforgalmának rendezése. A magyar kormány az árukülforgalmat újabban az 1919. évi 5510/v. E. sz. rendelettel szabályozta az 1907. évi LIII. t. cz.-be foglalt vámtarifatorvény VII. czikke alapján. (Budapesti Közlöny. 147. sz. 1919.) E rendelet 1. -a szerint Magyarország határain túl fekvő helye-ről (ideertve a volt osztrák-magyar monarchia területén alakult államokat is) eng dély nélkül behozható a behozatali vámtarifa 91. szama alatt jelzett *hal- és fókaszír.* A 2. § szerint azonban az el el iszerek egy részének az 1. §-ban megjelölt területeken való bevásárlásához s onnan való behozatalához a közlelmezési miniszter engedélyre szükséges, a mit a hozzá benyújtott kérvény alapján az érdekelt miniszterekkel egyetértve ad meg. Ezekhez az élelmiszerekhez tartoztak vámtarifafétélei szerint a halak s halkészítmények közül a következők: (75) friss halak, rák, (120) hering, (121) egyéb sózott, füstölt hal, (122) elkészített hal hordókban, (128) hal.

A 2. §-ban felsorolt élelmiszerek jegyzékét azonban legújabbban 1919. évi 6855. M. E. sz. rendelettel módosította a kormány. (Budapesti Közlöny. 199. sz. 1919. év.) E rendelet 1. §-a szabaddá teszi a 120., 121 és 122. vámtarifa szám alatt felsorolt hering, sózott és füstölt hal s a hordókban elkészített hal behozatalát.

A *friss hal* behozatala azonban továbbra is a közlelmezési miniszter engedélyétől függ, épp úgy annak kivitele is, a mit a pénzügyminiszter hozzájárulásával szintén a közlelmezési miniszter engedhet meg. (5510 1919. M. E. rendelet 4. §.)

Hálóanyagok beszerzése. Most, mint ismeretes, a *kender- és hálóanyagok* forgalmát a kormány 5445/1919. M. E. sz. rendeletével szabaddá tette, ennek kapcsán *Varga Mihály szegedi hálógyáros* levelben fordult az Országos Halászati Egyesülelhez, a melyben közli, hogy az egyesület tagjai hálószükségeiteiket nála beszerezhetik, a fennforgó szállítási és egyéb nehézségekre való tekintettel azonban kívánatosna jelzi, hogy a rendelt hálókat személypodgyász-kép ki-ki maga szállja el. (S.)

Az északamerikai Egyesült-Államok tengeri halászata a legnagyobb a világon. Az utolsó békeévben ennek a halászatnak a hozama, beleértve Alaskat s a szomszédos szigeteket, 125 millió dollár értékű volt; ezzel szemben Angolország halászata csak 52 millió, Oroszországé 50 millió, Franciaországé 33 millió s Németországé csak 12 millió dollár értékű szákmányt mutatott fel. A kanadai halászat, szintén egyike a legnagyobbaknak, mert 1913-ban 40 millió értékű halat termelt. Az osztriga halászata ezen kívül még külön 20 millió dollárra értékelhető Amerikában, holott valamennyi többi országban mindössze 5 millióra rüg az évi értéke. Az óriási halgazdagság mellett is kevés jut az Egyesült-Államokból a kivitelre, sőt még külföldi behozatal is van és pedig körülbelül egyenlő értékű a kivittel.

Az amerikai halászatnál mintegy 75 millió dollárnyi tőke van befektetve s kerekén 200 000 ember számára rd foglalkozást. A konzervgyártás készítményeinek évi értéke 50 millió dollárra becsülhető. Ezek közül a készítmények közül az európai piacra csak a lazackonzerv kerül.

Németországban a halfogyasztást évenként és fejenként átlag 7 kilogrammra becsülték, ebből azonban csak 0.5 kg. esett a német édesvízi halakra, 1.7 kg. a német tengeri halakra, a maradékot, tehát csaknem 5 kg.-ot külföldről kellett pótolni; a külföldről behozott halból 3.3 kg. sózott hering volt.

A halfogyasztás egyébként a húsfogyasztás 1/8—1/10-ét tette ki.

Mi mindent loptak a háború alatt. Gestemünde vidékén esett meg a mult évben, hogy az északnémet tengeri halászati társaság „Minden” nevű gőzhajóját — elloptak! A hajón levő ört matrózruhába öltözött fegyveres emberek támadták meg s a hajót vontató gőzössel felfelé vitték a W serfolyón. A társaság észre véve a hajó eltűnését. keresésére indult s meg is találta Elsfleth kikötőjében — legénység nélkül. A nem mindennapi tolvajoknak nyomuk veszett.

Ausztria halkereskedelme. Ausztriában a hal külforgalmát hatósági ellenőrzés alatt működő behozatali társaság bonyolítja le (Deutschosterreichische Fischeinfuhrsgesellschaft m. b. H.) Az alakításában úgy a nagy foyasztó központok, mint a halkereskedők is résztvettek; czéja, hogy lehetőleg sok halat juttassanak be Ausztriába, a hol aztán a közlelmezési hivatal intézkedéseire képest osztják meg azt a fogyasztók között. A társaság 1919. évi márczius 22., sőt augusztus 31-ig 223 vaggon halat forgalmazott, több mint 26 millió korona értékben; e halak között élő ponty azonban mindössze 422 métermáza volt.

Nagyon kevés hal jutott a bécsi piacra az elmúlt karácsony havában is. Deczember 1-től 24-ig élő ponty Morvaországból került be mindössze 2430 kg., annak nagyobb felét is cseh gazdasági szervezeteknek kellett átadni s csak 1000 kg. került a vásárcsarnokba. Jegelt pontyból 2000 kg.-ot kaptak Magyarországról és 100 kg. dévért. Érdekes, hogy az utóbbi hal árát kilogrammonként 30 K-val jegyezték, míg a jegelt pontyét csak 22 K-val.

A kevés halat, természetesen, rohamosan elkapkodták s a sort állók közül sokan maradtak hal nélkül.

Az áruhiány miatt való elégedetlenség ilyen viszonyok között általános volt, a mi nem mindig tárgyilagos alapon álló panaszokban nyilvánult úgy a fogyasztóknál, mint a kiskereskedőknél is. Az ebből támadt kellemetlenségek miatt a vezető állásokban lévő kereskedők közül többen le is mondták. (Oest. F. Z. 1920. jan. 1.)

Budapesti halpiacz. Nehéz küzdelmek után oda jutottuk, hogy bár a halpiaczunk megvan, ennek ellátását biztosító, termelő helyeink nagyrészt azonban elvesztettük. Innen ered, hogy ma a budapesti piacz egyedüli hala a dunántúli tógazdaságokban termelt ponty és annak csekély mellékhala. Csak elvétve, jobb sikerű balatoni fogások teremtenek ezen egyformaságban a fogassüllő és keszegfélések felhozatalával egy kis változást.

Nélkülözzük a bőfogású Aldunát és Tiszát. Hiányzik a nagy-kiterjedésű szlavóniai tógazdaságok és sok más, a megszállott területen fekvő haltenyésztés és tóság termése.

A megmaradt folyamrészekben ejtelt halzsákmány azelőtt sem volt képes a partmenti városok és községek szükségletét fedezni; onnan most is csak elvétve került némi árú a budapesti piacra.

Marad Budapest ellátására a Dunántúl és a Balaton. Bár Dunántulon van az ország legtöbb tógazdasága, de ezek jobbára nem nagy kiterjedésűek s a mint a mostani viszonyok igazolják, a főváros három havi szükségletét sem képesek ellátni. A Balaton fogásai, bár évi átlagban tetemesek, időben és mennyiségben igen változók, ezért a szükségletek fedezésére ez a víz csak időnként jó tekintetbe.

Ha nem sikerül a megszállott területekről halat behozni, sivár jövőnek nézünk eléje: a budapesti halpiacz teljesen hal nélkül marad, a mi a mostani húshiány mellett, vigasztalan perspektívát tár elénk. De a mint értesülök, a megszállott területen is már több tóga daság ki van foszva, a teljes mennyiség leszálltása tehát onnan sem várható, ha fel is szabadulnak ezek a területek.

A halárak eddig, a húsárakhoz hasonlítva, nem mondhatók indokolatlanoknak; ha azonban a szállítmányok a közeljövőben elmaradnak, a kereslet a kevés árú árát a képtelenségig föl fogja hajtani.

A halászatnál is, mint sok más termelésnél, látjuk, hogy az a kis terület, a mely felett most rendelkezünk, még arra sem elégséges, hogy fővárosunkat elsődrendű élelmiszerekkel lássa el. Ezt megállapítva, aggódva ugyan, de mégis bizva várjuk a jobb jövőt.

Haláraink karácsonyig meglehetősen állandóságot mutattak; ez időtájtól kezdve azonban, mivel kereskedőink áruhiányban szenvednek, emelkedő az irányzatuk. Jelenlegi árak nagyban: élő ponty 40—45 K, jegelt ponty 35—40 K, fogassüllő 55—60 K, élő csuka 45—50 K, élő czompó 30—35 K, keszeg 12—13 K.

Hivatalos árjegyzés Budapesten. A Budapest főváros vásárcsarnokainak igazgatósága által kiadott „Hivatalos árjegyzés“ 1919. karácsonya előtt nem jelez nagyban való eladásokat, karácsony után az új esztendő első napjaiban is csak nagy pontyból, a melynek métermérsája élő állapotban 4000—4500 K, jegelve 3500—4000 korona között váltakozott.

A kicsiben való eladásoknál az árak változását a két időpont között az alábbi összeállítás mutatja, 1 kg.-ra vonatkozólag fillérben tüntetve fel az árakat:

	1919. deczember 13.		1920. január 3.	
	Vásár- csarnokokban	Nyílt piacon	Vásár- csarnokokban	Nyílt piacon
a) <i>Édesvízi (élő) hal:</i>				
Ponty, nagy ...	4500—5000	3900—4500	5000—6000	4500—5000
" kicsiny ...	4000—4500	—	4200—5000	—
Harcsa, nagy ...	6000—6000	—	7600—8000	7000—7000
" kicsiny ...	—	—	7000—7000	—
Csuka, nagy ...	4500—5500	—	5000—6000	—
" kicsiny ...	4000—4500	3600—4000	4500—5000	5000—6000
Fogassüllő, dunai ...	—	3600—5000	—	3600—5000
Kárász ...	2800—3500	2500—3000	3500—3500	2500—3600
Márna ...	5000—5000	2200—2200	5000—5000	2200—2200
Keszeg ...	3000—3000	—	—	—
Apró, kevert hal ...	3000—3000	—	—	—
b) <i>Édesvízi jegelt (nem élő) hal.</i> Kicsinyben:				
Ponty, nagy ...	3600—4000	2400—3400	4000—5000	3600—4500
" kicsiny ...	2500—3600	—	2500—4000	—
Harcsa, nagy ...	5000—5000	—	5000—5000	9000—9000
" kicsiny ...	4500—4500	—	4500—4500	—
Csuka, nagy ...	3600—5000	3200—3200	5000—5000	3200—4500
" kicsiny ...	3200—3600	—	3500—4000	—
Fogassüllő, dunai ...	5000—5000	—	7000—7000	—
I. Fogassüllő, balatoni nagy 3 kg. felül ...	—	—	—	—
II. Fogassüllő, balatoni nagy 2—3 kg.-os ...	5500—5500	5000—5000	—	5000—6000
II. Fogassüllő, balatoni kicsi 45 cm. h. feljebb ...	5000—5000	—	—	—
IV. Fogassüllő, balatoni kicsi 35 cm. h. feljebb ...	4500—4500	—	—	—
Keszeg, balatoni ...	—	—	—	3000—3000
Garda, balatoni ...	1400—1400	—	—	—
Kárász ...	2400—2400	—	—	—
Czompó ...	3000—3000	—	—	—
Márna ...	3600—4000	—	—	—
Keszeg ...	2000—2400	—	3500—3 00	—

Halászmesterek figyelmébe!

Halászháló

kapható és megrendelhető minden minőségben.

BALOGH MIHÁLY és TÁRSA halászháló-műhelye
SZEGED, TOLDY-UTCZA 4.

Tógazdaságok figyelmébe!

Veszek több ezer métermázsas élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, BUDAPEST, Rözponti vásárcsarnok. Telefon: József 48—94

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd, (Somogy m.).

Sürgönyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

ősi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingaui pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd, (Somogy megye).